

ÇOCUKLARIN ÜSTÜN YARARI ve ADİL YARGILAMA HAKKI İÇİN ADALET NEREDE ?

ADLİ SOSYAL HİZMET ANLAYIŞINDAKİ İNSANCIL VE GERÇEKÇİ YAKLAŞIMDA Prof. Dr.MUSTAFA T.YÜCEL'İN VİZYONU

SHU Nihat Tarımeri

Prof. Dr. Mustafa T. Yücel, 2016 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi'nde yayımlanan makalesine (*Adli Sosyal Hizmet Anlayışında Gerçekçi Yaklaşım*) İspanyolcaya özgü ters soru işaretiyle (¿) başlar ve sorar: "Adalet sistemine ait her özel niteliğin şu iki yönlü soru ile irdelenip irdelenmediği: Hangi işleve hizmet için var olduğu? Ve bu işlev yerine getiriliyor mu?"

Bugün, 2026 yılında, aynı soruyu sormak zorundayız. Ve cevap, maalesef, hayır.

Bu soru ve yanıt çocuk ve gençler için daha da önemli.Çocuk hakları dahil ele alırken adalete nasıl bakılması günümüzde daha da önemlidir.

Diğer yandan sayılar ,sayıların da ötesindedir. Gerçeği aramak ve adaleti anlamak için resmi açıklamalara göre 2025 yılında güvenlik birimlerine gelen **suça sürüklenen çocuk sayısı 168.694, suç mağduru çocuk sayısı ise 266.849**'dur. Bu çocuklar, aynı zamanda soruşturma evresinin de bir parçasını oluşturmaktadır.Adalet Bakanlığının açıkladığı bilgiler de açıklamaktadır.2025 yılı için adalet yönetimindeki genel toplam çocuk sayısı (şüpheli + sanık) birlikte değerlendirildiğinde, **çocuk koruma sisteminin parçası olan çocuk sayısı 1.199.815'e** ulaşmaktadır. Bu rakam, koruma boyutunun önemini açıkça ortaya koymaktadır. Güvenlik birimlerine gelen diğer başvurularla birlikte (543.538) ve adalet sistemindeki çoklanmış işlem sayıları (497.162 + 267.110 = 764.272) (Bk.Adalet İstatistik 2025 Bkz.Tab.1.15 ,Sf 91; Tab.24.4,Sf: dikkate alındığında, **Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK) ve çocuk koruma kapsamında işlem yapılan genel toplam çocuk sayısı 1.307.810** olmaktadır.

Adaleti ve hukuku anlama konusunda yardımcı olan Prof.Dr.Yücel'in "istatistiksel özürülük" olarak adlandırdığı durum, tam da Türkiye'nin çocuk adalet sisteminde karşılığını bulmaktadır. On yıl önce sayıları anlamak amacıyla kaleme alınan makaleye göre on yıllık süreçte çocuk sanık sayısındaki %76,7'lik artışa rağmen, **sistemin önleyici ve iyileştirici müdahaleyi de içeren terapötik/tedavi etkisi sorgulanmamış, sadece sayılar üzerinden bir "suç patlaması" söylemi inşa edilmiştir.** Yücel'in vurguladığı

gibi: "Hukuk teorisi, kavramlar ve soyutlamalarla dile getirilmekte, gerekçelendirilmekte ve somutlaştırılmakta ise de, kurallardan biri ihlâl edildiğinde cezalandırılan ve cezaevine konulmanın bir kavram değil, bir insan olduğu unutulmamalıdır."

1. "Farklı Gezegenler" ve Disiplinler Arası Körlük

İnsancıl hukuka bakış açısından ender hukukçulardan hukukçu Yücel, hukukçular ile davranış bilimcileri (psikologlar, sosyal hizmet uzmanları) arasındaki uçurumu "farklı gezegenler" metaforuyla açıklamaktadır. "Yargı mensubu hakimler ve savcılar Mars'dan, davranış bilimcileri/psikolog/sosyal hizmet uzmanları Venüs'ten." Bu ayrışmanın nedenlerini sıralar:

- Farklı dilleri konuşmaktadırlar; inter-disipliner eğitim alanların sayısı çok azdır.
- Değerler sistemleri ekseriya çatışma içindedir. Hukukçular için doktrinler, medeni haklar, örnek içtihat ve müvekkiline özel bir davada arzulan sonuca sağlamak önemli bileşenlerdir.
- Hukukta kanıt kurallarınca gerçek belirlenirken, davranış bilimlerinde gerçek, deneylere, sistematik gözleme, güvenilir ve geçerli sonuçların tekrarlanabilmesine dayalıdır.

Bu uçurum, **Türkiye'de sosyal hizmet uzmanlarının /sosyal çalışmacıların adalet sisteminden dışlanması** en temel nedenidir. Hâkimler, savcılar ve avukatlar, sosyal inceleme raporunu (SİR) bir "bilirkişi görüşü" olarak değil, çoğu zaman bir "formalite" olarak görmektedir. Bilirkişi ile SİR arasındaki farkı ve önemi özellikle dikkat etmek istemektedirler. Çünkü onların eğitimi, bu raporu okumayı, değerlendirmeyi ve içindeki sosyal teşhisi anlamayı içermemektedir. Birlikte ele alındığında insanı ve gerçeği arayamamaktadır. Sadece mevcudu iş ve görev olarak korumak isterler.

Yücel'in çarpıcı tespiti bu noktada daha da anlam kazanır: "Aile hukuku, çocuk hukuku, çocuk suçluluğu, uyuşturucu bağımlısı davasına bakan hakim, sosyal çalışmacı olarak yer almaktadır. Bu konudaki ilke ve teknikleri kullanamadığında kötü bir sosyal çalışmacı olacaktır." İşte Trabzon'da yaşamına son vermek ve umut vermemek için Emirhan Nas'ı tutuklayan sulh ceza hâkimi, işte Kemal Utku Taş'ın ölümüne göz yuman okul idaresi, işte Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta silahlı saldırıları önleyemeyen sistem... Hepsi, "**kötü birer sosyal çalışmacı**" olmanın ötesinde, **sosyal hizmeti dışladıkları için kör, sağır ve dilsiz kalmışlardır.**

2. İyileştirici "Terapötik Hukuk" Yaklaşımı ve "Post Yargılama Travması"

İnsanı arayan Yücel, "terapötik hukuk" (therapeutic jurisprudence) kavramını merkeze alır. Önlemi ve müdahaleleri de içerecek şekilde ve ona göre, "hukukun potansiyel bir terapötik

ajan olarak ele alınması, sistemde yer alan ajanların ellerindeki şişelere alabildikleri kadar insanı sınırların sosyal bilimler alanlarından aktarılması gerekir." Hukukun sonuçları itibarıyla insanı etkilediğini, bu sonuçların zaman zaman terapötik, zaman zaman ise anti-terapötik olduğunu vurgular.

Çocuklar içinde adalet ve de merhamet aranırken sistemin kurbanları arasında ki "Semra Omak" kararında, AYM'nin ihlali tespit etmesine rağmen tazminat indirimini gereksiz bırakması, işte tam bir **"anti-terapötik sonuç"** tur.Pasif bir tutum hukuka bakışında örneği olabilmektedir. Emirhan'ın annesine 30.000 TL yerine 27.500 TL ödenmesi, onun acısını dindirmemiş, adaletin tecelli ettiği duygusunu yaratmamış; aksine, **bir çocuğun hayatının 2.500 TL'lik keyfi bir indirimle ucuzlatıldığı** hissini pekiştirmiştir.Gereğesi olmadan ve yeterli bulunun bir hukuk ve adalet bakışıdır.Adaletin merhamet yüzü olan bu, Yücel'in deyişle, "yargılama sürecinin fizyonomisinin usul normlarından ziyade onu uygulayanların tutum ve davranışlarıyla şekillendiğini" gösteren somut bir örneklerdendir.

Yücel ayrıca, çocuk mahkemelerindeki yüksek beraat oranlarının **"lekelenmeme hakkının ihlali ve post yargılama travması"** anlamına geldiğini söyler. 2013 verilerine göre çocuk ceza mahkemelerinde beraat oranı %40,7'dir. Bu oran, bugün de benzer seviyelerdedir.Halen de geçerlidir. Her beş çocuktan birinin beraat ettiği bir sistemde, bu çocukların aylarca hatta yıllarca "sanık" sıfatıyla yaşadığı travma, Yücel'in işaret ettiği "post yargılama travması"dır. **Sosyal hizmet desteği olmayan, sadece cezalandırma odaklı bir "travmatik adalet sistemi", bu travmayı tedavi etmek bir yana, derinleştirmektedir.**

3. Hukuk Eğitiminin İnsanileştirilmesi ve "Klinik Hukuk" Gereği

Adaleti aramada Yücel, hukuk eğitimini ise "travmatik adalet" için sert bir dille eleştirir: "*Derslerdeki çeşitlilik yelpazesi yerine derinlik kazanımına öncelik vermek isteyen bir hukuk fakültesi geleneksellik kısırcasında kalarak daha esnek bir sistemi sebepsiz yere göz ardı etmektedir."* Ona göre, hukuk fakültelerinde kriminoloji, adalet psikolojisi gibi dersler seçimlik olmaktan çıkarılmalı, en azından iki dönemlik zorunlu dersler haline getirilmelidir.

Daha da önemlisi, **klinik hukuk eğitimine ivedilikle geçilmelidir.** Yücel'e göre, "*sosyal hizmet alanı, hukuk eğitimi ve uygulaması için yararlı bir bağlam sağlamaktadır. Klinik hukuk öğretimi bağlamında öğretim görevlisi ve öğrencilerin katılımı ile geliştirilecek klinik çalışmalarla klinik hukuk öğretim görevlisi sosyal hizmet değerleri, ilkeleri, kavramları ve tekniklerini uygulama olanağı bulabileceklerdir."*

“Adalet” aynı zamanda sadece hukukçulara emanet edilemez.Zehirli ağacın meyvesinin zehirli olması gibi de olabilir.Ya da olmayabilir.

Diğer yandan Türkiye’de bugün, hukuk fakültelerinde klinik eğitim neredeyse yok denecek kadar azdır. Hâkim adayları, savcı adayları, avukatlar, bir çocukla nasıl görüşeceklerini, bir sosyal inceleme raporunu nasıl okuyup değerlendireceklerini, bir aile sistemini nasıl analiz edeceklerini öğrenmeden mezun olmaktadır.İnsana ve aynaya, gerçekler ile bakması için Yücel’in “farklı gezegenler” metaforu, işte bu eğitim eksikliği nedeniyle bir türlü aşılamamaktadır.

4. “Aile Sistemleri Teorisi” ve Sosyal İnceleme Raporunun İşlevsizliği

Adaleti arayan Yücel, aile sistemleri teorisine özel bir önem vermektedir.. Ona göre, “*kişiyi anlamanın biricik yolu bireye aile içinde bakılması ve aile içindeki etkileşimin anlaşılmasıdır.*” Bu insanlı teori, çocuğun üstün yararını anlamanın özel yöntemidir. Teoride iki önemli kavram vardır: “karşılıklı etkileşim” ve “sorumluluk paylaşımı.”

Sosyal inceleme raporu (SİR), işte bu teorinin uygulama alanıdır. Bir SİR, sadece çocuğun tek başına değerlendirilmesi değil, onun **aile sistemi içindeki konumunun, aile dinamiklerinin, iletişim kalıplarının, güçlü ve zayıf yanlarının** analiz edilmesidir. Teşhis ve tanı içindir. Oysa bugün Türkiye’de SİR’ler, ya hiç yaptırılmamakta ya da yetkisiz kişilerce (sosyolog, psikolog, öğretmen ve pedagoji bilimi olmamasına rağmen korsan pedagog dahil..) birkaç görüşmeye dayanarak, aile sistemini hiç analiz etmeden düzenlenmektedir.

Yücel’in de belirttiği gibi, “*12-15 yaş grubu çocuklar için çocuk mahkemelerinde norm haline getirilen SAR/SİR, hazırlandığı koşullar ve buna dayalı içerikleri çocuğun psiko-sosyal dünyasını yansıtmaktan yoksun olarak sosyal görüşme raporuna dönüşmüştür.*” İşte bu dönüşüm, adaletin merhametsizleşmesinin, Javert’çi bir anlayışın egemen olmasının temel nedenlerinden biridir. Çünkü teşhis yoksa tedavi de yoktur. Çocuğun aile sistemi içindeki travması, yoksulluğu, ihmal ve istismar öyküsü analiz edilmezse, mahkeme sadece “suç”a odaklanır, “çocuğu” unuttur.

5. Sayıların Ardındaki İnsanı, Adalet için Görmek

Yücel’in makalesinin en çarpıcı cümlelerinden bir dei şudur: “**Hukuk fakültesi bana, tamamen benzer, aynı iki durumun nasıl farklı olduğunu göstermeyi öğretti.**” Oysa bugünkü adalet sistemimiz, tam tersine, birbirinden çok farklı iki çocuğu

(biri aç olduğu için ekmek çalan, diğeri bir çetenin parçası olan) aynı kefeye koyup "katalog suç" deyip tutuklayabilmektedir. Bu, hukukun insanı unuttuğunun, farklılıkları görmezden geldiğinin en somut kanıtıdır.

İnsanın unutulmaması ve görmesi ve de anlaması için Yücel, eğitim kavramı ile birlikte ki "islah" kavramının aslında binlerce yıllık bir geçmişi olduğunu, Kuran'da bile 400'den fazla yerde geçtiğini hatırlatır: "İşte bize ait bir kavramı bizler sosyalleştirememişiz." Bugün, ÇKK ve TCK.31 maddesi ile cezalandırmaya odaklı hukuk bakış arasındaki acı öneklerden Emirhan Nas'ın intiharı, Kemal Utku Taş'ın ölümü, Şanlıurfa ve Kahramanmaraş'ta katledilen çocuklar, işte bu "**sosyalleştirilememiş islah kavramının**" bedelidir.

Dolayısıyla, insanı görme ve anlama konusunda yardımcı olan Prof.Dr.Mustafa T. Yücel'in makalesi, bizlere istatistiklerin arkasındaki insanı görmemiz gerektiğini, hukukun sadece kural yığını olmadığını, aynı zamanda bir tedbirleri de içeren önleyici ve de iyileştiriciliği de içeren **terapötik araç** olduğunu hatırlatır. Bugün Türkiye'de çocuk adalet sisteminin yaşadığı kriz, tam da bu terapötik boyutun dışlanması, sosyal hizmetin yok sayılması, hukuk eğitiminin insanı unutması ve yargı aktörlerinin "farklı gezegenler"de yaşamaya devam etmesidir.

İnsancıl hukukun ender hukukçularından Yücel, öğretilerdeki yaygın yaklaşımı adalet aramak ve tespit etmek için olup ceza adaletinin aslında **üç katlı bir doğruluk sorusunu irdeleme süreci** olduğunu belirtir:

Olgunun doğruluğu (Maddi gerçeklik): Suç teşkil eden olay gerçekten yaşanmış mıdır? Sanık, fiili işlemiş midir? Bu aşama, kanıt kuralları çerçevesinde olayın nesnel varlığının tespit edilmesini içerir.

Hukuki görüşlerin doğruluğu (Tümdengelimli muhakeme): Olgulara hangi hukuk kuralları uygulanacaktır? Bu kurallar, somut olaya doğru bir şekilde tatbik edilebiliyor mu? Bu aşama, klasik hukuk eğitiminin merkezinde yer alan "norm – olay – kıyas – sonuç" silsilesini ifade eder. Bu durum Pozitif (Dünyevi) Hukuk ve de Anglo- Sakson Hukuk sistem dahil sistem boyunun birlikte ele alınmasını gerektirmektedir.

Hükmedilen yaptırımın terapötik açıdan doğruluğu ve yerindeliği (İyileştirici ve toplumsal işlevsellik): Verilen ceza veya tedbir, uygulamaları ve araçları önemli kılar. Sanığın islahına, mağdurun iyileşmesine ve toplumsal barışa hangi araçlar ile katkı sağlıyor mu? Yoksa anti-terapötik /sonuçlar mı doğuruyor?

Yücel'e göre bu üçüncü katman, klasik hukuk ve pozitif hukuk dahil öğretiler ve gelişmeler neredeyse tamamen ihmal edilmektedir. Oysa adaletin gerçek anlamda tecellisi, ancak bu

üç doğruluğun birlikte sağlanmasıyla ise Anayasa ve hukukun üstünlüğü ile ancak mümkündür.

Yücel, klasik hukuk açısından bu üç katlı süreci **179 yıl ara ile iki dava** üzerinden görüldüğü gibi somutlaştırır.

Pierre Riviere Davası (1835):

*"19.Yüzyılda Bir Aile Cinayeti - Annesi, Kız kardeşini ve Erkek Kardeşini Katleden Pierre Riviere'nin duruşmasıdır. O tarihte psikiyatrların duruşmada görüş bildirmesi ve sorgulanmasına tanık olunmuştur."**

Yücel, bu örnekle aslında **disiplinler arası işbirliğinin** yeni bir şey olmadığını, 19. yüzyılda dahi psikiyatristlerin mahkeme sürecine dahil edildiğini vurgular. Riviere davası, olgunun doğruluğunun (cinayet) ve hukuki görüşlerin doğruluğunun (ceza sorumluluğu) yanında, **üçüncü doğruluk katmanına** – yani sanığın ruhsal durumu, sosyal çevresi ve ıslah potansiyeli – ilişkin uzman görüşünün yargılamaya dahil edilmesinin 200 yıllık bir geçmişi olduğunu gösterir. Tıbbi teşhis boyutunu öne çıkarmaktadır.

Oscar Pistorius Davası (2014):

*Dava 3 Mart 2014'de başladı - 233 günlük maratonla son buldu. Bilirkişiler, ifadeler ve çapraz sorgulamalarla geçen bir süreci TV'lerde izledik. Bu dava iki evreli bir süreçle, 1. Hüküm Yargılaması ve 2. Yaptırım saptama yargılaması (sentencing) ile tamamlandı. İkinci evrede uzmanların yaptırım konusundaki görüş ve raporlarını sunmasına yer verildi."**

Pistorius davası, modern ceza yargılamasında **üçüncü doğruluk katmanının** kurumsallaştığı bir örnektir: Suçun işlenip işlenmediği (olgu) ve bunun hukuki nitelendirmesi (hukuki muhakeme) ayrı bir evrede karara bağlanır; **ardından, yaptırımın ne olacağı (terapötik ve toplumsal işlevsellik) ayrı bir evrede** psikiyatristlerin, sosyal hizmet uzmanlarının ve diğer uzmanların raporlarına dayanılarak belirlenir. Pozitif (Dünyevi) hukuk açısından da ayrışmanın örneğidir.

Adil yargılama hakkı bağlamında da Yücel, bu noktada Türk ceza yargılamasına yönelik çok önemli bir eleştiri yapar:

*"Türk ceza yargılamasında **ikili evre olmadığı** için duruşmada okunan sabıka kaydı ile suçlu aleyhine bir ön yargı oluşturulmakta; usulün temel ilkelerinden olan **masumiyet karinesi buharlaşmaktadır.**"*

Çocukların üstün yararı ve de "suça sürüklenen çocuk" gibi garabetlik ile bu, **pasif avukatlık ve pasif akademik duruş** açısından doğrudan örtüşen bir tespittir. Türkiye'de hâkim, aynı duruşmada hem suçun varlığını (birinci doğruluk) hem de hukuki nitelendirmeyi (ikinci doğruluk) değerlendirirken, sanığın sabıka kaydını da duyar. Bu durum, **masumiyet karinesini** fiilen ortadan kaldırmakta ve **terapötik doğruluk** (üçüncü katman) için gerekli olan tarafsız ve ayrı bir yaptırım belirleme evresini imkânsız hale getirmektedir.

Yücel'in çözüm önerisi nettir:

*"Yargılamada suçun veya masumiyetin değerlendirildiği bölüm ile mahkemenin hüküm verdiği bölüm arasında **açık bir ayırım olmalıdır**. Bu sistemde, sadece hükümlerle ilgili olan karakter soruşturmaları (örneğin, sanığı tehlikeli olarak tanımlayan bir psikiyatri raporu) hüküm verilmesinden **sonra** daha kapsamlı yapılabilmektedir."*

6.Çocuk ve Gençleri Korumak için ADALETİ aramak ?

İnsanı anlama konusunda yardımcı olan Prof.Dr.Mustafa T. Yücel'in sosyal hizmetler ile ilgili değerli makalesi birlikte ele alındığında görüldüğü gibi "Adalet" in sadece hukukçulara emanet edilemez olduğunu da aslında cesaretle öne çıkarmaktadır. Adalet aranırken hukuk eli ile "zehirli ağacın meyvesinin zehirli olması gibi de olabilir. Ya da olmayabilir mi ? gibi soruya neden olabilmektedir.

Özellikle de adalet'in, eğitimi dahil hukuk eli ile araçsallaşmasına ve cellatlaştırılmasına yardım edebilmesi gibi bir durum bu soruyu daha da gerekli kılmaktadır. Diğer yandan "Adalet" aslında hukuk eli ile kendi travmasını da üretmektedir.

Bu bağlamda hukukta var olan "zehirli ağacın meyvesi" (fruit of the poisonous tree) doktrini, usulsüz elde edilen delilin yargılamada kullanılamayacağını belirtmek içindir. Bu metaforu çocuk adaletine uyarladığımızda soruyoruz: **Ya adalet sisteminin kendisi zehirli bir ağaçsa?** Ya hukukçuların tekeli, sorgulamayan, sosyal bilimlerle işbirliği yapmayan, yetki gaspını görmezden gelen yaklaşımı, o ağacın köklerini çürütüyorsa?

Zehirli ağaç, işte bu sistemdir:

- ÇKK m.3'teki "sosyal çalışma görevlisi" tanımıyla yetki gaspını meşrulaştıran yasa koyucu,
- 2006 yönetmeliğiyle SİR'i işlevsiz kılan ve Anayasa m.124'ü ihlal eden bürokrasi,
- "Mevcut hukuk böyle" diyerek pasif kalan eğitimci avukatlar,
- Sorunu tespit edip eyleme geçmeyen akademisyenler,
- SİR alınmadan veya yetkisiz kişilerin raporuyla çocukları hapse gönderen hâkimler.

Bu ağacın meyveleri de zehirli olacaktır. Zehirli meyveler, her yıl 1,3 milyon çocuğun hayatına dokunan haksız soruşturmalar, usulsüz mahkûmiyetler, travmatik tutuklamalar ve geleceği kararan genç bedenlerdir.

Ancak – ve bu büyük bir ancak – “Ya da olmayabilir.”

Zehirli bir ağaç bile, eğer kökleri temizlenirse, eğer toprağı değiştirilirse, eğer ona iyi bakılırsa, bir gün meyve verebilir. Belki de o meyve zehirli değildir. Belki de sistem değiştiğinde, hukukçular sosyal hizmet uzmanlarıyla, sosyal çalışmacılarla el ele verdiğinde, SİR yeniden bir teşhis aracına dönüştüğünde, giyotin cellatları bıçaklarını bıraktığında, **adalet ağacının meyveleri tatlı ve iyileştirici olabilir.**

İşte Yücel’in “gerçekçi yaklaşım”ının özü budur: **Adalet, kâğıt üzerindeki soyut kurallarla değil, somut insanın deneyimiyle sınanır.** Eğer o deneyim zehirliyse, ağaç zehirlidir. Eğer o deneyim iyileştiriciyse, ağaç sağlıklıdır. Adaleti sadece hukukçulara emanet etmek, ağacın bakımını sadece bir bahçivana bırakmak gibidir. Oysa bir ağacın sağlıklı olması için toprak bilimciye, böcek uzmanına, su kaynakları mühendisine de ihtiyaç vardır. Çocuk adaletinin sağlıklı olması için de sosyal hizmet uzmanına, psikoloğa, sosyoloğa, çocuk gelişimciye, eğitimciye ihtiyaç vardır.

Bu nedenle, cellatları yaratan, üreten şey, hukukçuların tek başına iktidarı değil; **diğer disiplinleri dışlayan, onların araçlarını yok sayan, yetki gaspını normalleştiren sistemin kendisidir.** Zehirli ağacın meyvesinin zehirli olması kader değildir. Değişim mümkündür. Ama değişim için önce ağacın zehirli olduğunu kabul etmek, sonra da onu iyileştirmek için harekete geçmek gerekir.

Adaleti, çocukları ve insanlığı anlamak için emek ve çaba önceliktir. Günümüz içinde bir dönüm noktası olup nasıl bir adalet bakmanın sınav günüdür. 20 yıldan beri çocuk ve gençlere yönelik süre gelen araçsallaşma ve cellatlaşma ile adaletin örselenmesinin engellenmesi için bir görev olan TBMM Araştırma Komisyonu’nun ve tüm paydaşların, Yücel’in yıllar önce işaret ettiği bu sorunları artık görmesi ve “sayılar yerine hukuk ve adalet bakışı”nı yeniden inşa etmesi gerekmektedir. Ayrıca adalet yönetimi riskleri birlikte içerir. Öngörülülükle birlikte tanı ve teşhis arasında sosyal teşhis öncelik olup tedbir ve uygulamalar aynı zamanda insana bakmak ve görmek içinde önceliktir. Bunun için uzmanlık ve bilimselliği gerektirmektedir. Yönetimsel beceri de buna bağlıdır. Bilgi eksikliği ile bu yöndeki eksiklik sadece korku üretmeye yardım eder. Cezaların artması bir çözüm olabilmektedir. Ancak çaresizliğin de ilanıdır. Doğru bilgi ve gerçeklik bunun için öncelik olup çocukları sevmek ise kurallara dayalı koruma için saygıyı da öncelik yapmaktadır. Aksi halde, ne kadar cezaevi inşa edilirse edilsin, ne kadar tutuklama kararı verilirse verilsin, ne kadar “katalog suç” listesi genişletilirse genişletilsin, **adalet tecelli etmeyecek, ya**

çocukların geleceklere karartılacak ,ya da çocuklar canlı ve cansız bir şekilde ölmeye devam edecektir.

Ve unutmayalım ki, Yücel'in dediği gibi: "*Adaleti koruyacak bir hukuk eğitimi veremediğimizde, adaletin de bizi koruyamayacağı bilinmeli ve bunun sorumluluğunun da biz akademisyenlerin omuzlarında olacağı bilinmelidir.*" demektedir.

Ayrıca Prof. Dr. Mustafa T. Yücel, makalesini şu temel soruyla bitirir: ***Sistem gerçekten işlevini yerine getiriyor mu?***

Bugün ise 1.3 milyonu aşan çocuk adalet sistemi verileri karşısında bu soru, hâlâ bir çığlıktır.

Adalet için gerçekçi yaklaşım, hukuku sosyal hizmetle bütünleştirmeyi, Mars ve Venüs'ü aynı gezegende buluşturmayı, rakamların ardındaki insanı görmeyi gerektirir. Adalet sarayları ne kadar görkemli olursa olsun, tek bir çocuğun onurunu kurtaramıyorsa sistem iflas etmiş demektir.

İnsanı görme ve aramasına yardımcı olan Yücel'in vizyonu, hukukun kalbe dokunan, iyileştiren, ikinci şans veren bir güce dönüşmesini savunur. Merhamet için gerekli bu dönüşüm, eğitimden mevzuata, zihniyet kalıplarından uygulamaya köklü bir reformu zorunlu kılar. İslahın sosyalleştirilmesi, önlemenin önceliği ve iyileştirici /terapötik adalet ile merhametli adalet işte gerçekçi sosyal hizmet perspektifinin mirası budur.

Bu makale, sadece bir akademik metin değil; cellatlaşma yerine çocuklar ve gençlere yönelik adalet sisteminin insanileştirme çağrısıdır.

Aynı zamanda Sinop'lu Diyojen gibi Prof. Dr. Mustafa T. Yücel'in aydınlatıcı analizi, 2026 Türkiye'sinde hâlâ yol göstericidir. 10.05.2026

SHU Nihat Tarimeri

Zürih Gençlik Savcılığı (Eski) Sosyal Çalışmacı ,Sosyal Hizmet Uzmanı

Çocuk Koruma Türkiye (Koordinatör)

Not : 1. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/621867> Erřim.05.05.2026

2. <https://www.cocukkorumaturkiye.com/> da yer alan bilgiler ile derlenmiřtir.